

Néhány hete jelent meg a Kráter Kiadó gondozásában Wass Albert: Voltam és más önéletrajzi írások című könyve.

Néhány hete jelent meg a Kráter Kiadó gondozásában Wass Albert: Voltam és más önéletrajzi írások című könyve. Az önéletrajzi kiadvány kapcsán komoly vita bontakozott ki a kiadási jogokért már évek óta harcoló Kráter Kiadó, valamint az író fiai által létrehozott Czegei-Wass Alapítvány és az általuk megbízott kiadó között. A Kossuth Rádió munkatársa a Szabad Tér és a Kráter könyvkiadók illetékeseivel beszélgetett.

- Előttem van egy könyv, Wass Albert Voltam és más önéletrajzi írások címmel - ezt a Kráter kiadó jelentette meg. A kiadó vezetője, a kötet szerkesztője Turcsány Péter, de itt ül Takaró Mihály irodalomtörténész is, aki hasonló címmel szerkesztett egy kötetet, ami rövidesen meg is jelenik. Hát ez bizony nem szokásos, hogy két kiadó hozza ugyanazt a könyvet; vagy nem ugyanarról van szó?

Takaró Mihály irodalomtörténész: - A probléma éppen a címmel van. Az előbb említett könyv azt a címet kapta, hogy Voltam, és van két alcíme is. Ezzel a címmel azonban Wass Albert egy másik művet írt. Ez nagyjából olyan, minthogyha az ember megjelentetné Shakespeare Hamlet című művét, és abból mondjuk tíz százalék lenne az igazi Hamlet, a másik kilencven

százalék pedig Shakespeare egyéb, valóban Shakespeare által írt, de nem ebbe a műbe szánt írásai. Az a bizonyos könyv, amit mi fogunk megjelentetni a Szabad Tér kiadónál, Wass Albert fiainak felkérésére, a Wass szellemi hagyaték két nagy archívumában található meg: az egyik Hamburgban van, a másik pedig az Egyesült Államokban, Floridában. A floridai nagy Wass Albert-archívumban van meg a Voltamnak az egyetlen eredeti és hiteles kéziratpéldánya. Ezt bocsátotta rendelkezésünkre Wass Albert öt gyermeke, ebből készül el a Voltam, amelyet tulajdonképpen nem megírni kell - mert azt Wass Albert megtette, elejétől a végéig -, hanem csak megszerkeszteni, hiszen a szerkesztés munkáját már ő nem tudta befejezni, 1998. február 17-én meghalt. Az eredeti Voltamot tehát, aminek valóban az a neve, hogy Voltam, 1988. és 1996. között írta, tehát egészen nyolcvannyolc esztendőig dolgozott ezen a munkán.

Turcsány Péter, a Kráter Kiadó vezetője: - Valóban igaz, hogy Voltam címmel tervezett Wass Albert önéletrajz- és memoárkönyvet, és mivel többszöri felszólításra nem kaptuk meg a Wass-fiaktól a kéziratot, olyan igény volt a Wass Albert-életrajzra... úgy érzem, hogy mi egy nagyon szép feladatot oldottunk meg, azt hiszem, persze munkatársaimmal együtt, hogy időrendben a kicsi gyerek élményeitől, amelyet még valóban Wass Albert Voltam című könyvének részleteiként megjelentetett több lapban, több helyen, az rendelkezésünkre álló majdnem teljes életmű...ugye harminchat kötetnyi életműből szerkesztettük meg azt az

időrendben szinte a haláláig tartó időszakot. Ebben olyan, először Magyarországon megjelent nagy jelentőségű dokumentumok vannak, mint például a Kárpát-medence öröksége – '86 és '88 közötti írások -, vagy egy kedves dolog, hogy az élete záróakkordjáról is megemlékezzünk, az Astor története című könyv.

- Mely helytörténeti írás, arról az Astor városkáról... Astor Park, ahol élt élete utolsó éveiben.
- Ahol meghalt, és ami olyan tragikus föld, mint Erdély földje. Először indiánokat irtottak ki, aztán spanyol-angol háborúk, borzalmas időszakok, és most egy békülő, egy fejlődő város Floridában. Tehát mi az egész életét próbáltuk átfogni, és jelzésképpen nem azt írtuk, hogy Voltam - önéletrajzi regény, hanem azt, hogy Voltam, és más önéletrajzi írások. Szintén jeleztük, hogy összeállította, az előszót írta Turcsány Péter. Tehát én egy szót nem írtam ebbe a kötetbe mint szerkesztő. Hát gondolom, hogyha ott van egy Voltam-összeállítás, egy szerkesztés, akkor döntse el az olvasó, hogy melyik a jobb, melyik az értékeesebb.

Változatlanul várom, hogy a kéziratot mi is megkapjuk, mert nyelvtől és területtől korlátlan joggal rendelkezik jelenleg Wass Albert műveire a Kráter. Ezt a magyar Legfelsőbb Bíróság igazolta.

Takaró Mihály: - Voltam címmel Wass Albert írt egy konkrét művet. Ez a cím tehát védett. Természetesen ilyen címmel nem lehet más írásokat megjelentetni alatta; ez a mi álláspontunk. Tehát nem azt vitatja, és azt nem is vitatjuk...tökéletesen dokumentált

az előzőben említett könyvben minden Wass-írás. Tehát ami abban a könyvben megjelent, az mind Wass Albert tollából való.

Csak egy probléma van: nem a Voltam. Mi fogjuk megjelentetni terveink szerint október 23-ra az általa kéziratban hagyott Voltamot, amelynek bizony egy nagyon jelentős része teljes nóvum lesz a közönség számára, hiszen a Megérkezünk Amerikába című résztől soha nem jelent meg egyetlen sor se sehol, vagy a németországi időszak alatt írott visszaemlékezései szintén ilyenek lesznek. 1996-ban, amikor az amerikai Czegei-Wass Alapítványra hagyta Wass Albert a műveinek kiadási jogát, innentől kezdve a család - ugye őt fiáról van szó -, nagyon méltón képviseli Wass Albert örökségét, és szerencsém volt mind a hamburgi, mind a floridai archívumot megkutatni. Rendkívül nagy mennyiségű kiadatlan Wass-kézirat van még. A magyar Legfelsőbb Bíróság ítélete alapján bármelyik fél szabadon adhat ki Wass Albertet, természetesen aki hozzá tud jutni. Az, hogy a Wass-fiúk hogy döntenek, hogy kinek adnak át egy kéziratot, innentől kezdve a bírósági ítélet alapján is az ő joguk. Ezzel a jogukkal éltek akkor, amikor a Szabad Tér kiadót bízták meg ennek a könyvnek a kiadásával.

- Eszembe juttat ez a beszélgetés egy Wass Albert-írást, a már megjelent Kráter-féle Voltamból. Ebben arról ír a szerző, hogy a román kormány hivatalosan átnyújtott egy ötvenhárom nyomtatott oldalt kitevő kék könyvet az Egyesült Államok kormányának, amelyben megcáfolják a korábbi, Wass Albert által benyújtott panaszokat, hogy hogyan bánnak Erdélyben a magyar kisebbséggel. A román kormány által benyújtott kék könyv tartalmazza három püspök írását is. Egy erdélyi református püspökét, egy magyar luteránus püspökét, és egy szász luteránus püspökét; akik mind-mind azt bizonygatják, ők a legeslegnagyobb vallásszabadságban élnek itt Erdélyben. Az egyik oldalon küzd Wass Albert az otthon maradtak jogaiért, itt meg megint csak a széthúzás felüti fejét, ami olyan régi magyar betegség. Az önök esetében nem lehetne ezt a széthúzást összebékíteni?

Turcsány Péter: - Én híve vagyok annak, hogy asztalnál, egy kis bornál a családot képviselő emberekkel leüljünk, tisztázzuk a jövőt; mert én nem akarok Wass Albert krétakörének részese lenni, ahol állandóan cibáljuk egymás ruháját.

Takaró Mihály: - Mindenki, aki Wass Albert életművének terjesztésén dolgozik, egy missziót

teljesít, hiszen Wass Albert az az író, aki a XX. századi magyarság minden lehetséges élet- és léthelyzetét meg- és végigélte a legnagyobb méltósággal. 1908-ban anyaországi magyar főúrként született, 1920. után határon túli magyar lett belőle, 1945. húsvétjától hontalan menekült volt a státusa Németországban 1951-ig, hogy aztán 1951-től haláláig, 1998. február 17-ig az emigránsok keserű kenyerét egye. Nincs tehát olyan élet- és léthelyzet, amit Wass meg ne élt volna. Ebben a helyzetben, egy ilyen nagy magyar író látószögéből bemutatott világról, azt hiszem, hogy csak azt mondhatjuk, hogy mindenki, aki Wasst terjeszti, hasznos dolgot tesz. Én azt gondolom nem háborúzni kell, hanem Wass Albert ügyét diadalra juttatni Magyarországon, és nemcsak Magyarországon, hanem az egész Kárpát-medencében. Vannak ugyanis olyan erők, akik mindenáron megpróbálják Wass Albertet, és a Wass Albert által képviselt értékrendet Magyarországon összezavarni, nullifikálni, és megpróbálják Wass Albertet mint gyanús személyt bemutatni. Ezért nem kerülhet be a magyar irodalmi kánonba. Évtizedek óta tudják Magyarországon is, hogy Wass Albertnek ott volna a helye, de Magyarországon még mindig nem irodalmat tanítanak, hanem irodalompolitikát csinálnak.

Tizenöt évvel a rendszerváltozás után, ez szánalmas és megváltozandó. A közös cél tehát az kellene hogy legyen, hogy Wass Albert foglalja el a méltó helyét a magyar irodalmi kánonban, kerüljön bele az általános iskolai tankönyvekbe éppen a meséi által, kerüljön be a középiskolai tankönyvekbe a nagyszerű regényei által, kerüljön be az egyetemi tananyagba a hatalmas publicisztikai munkássága által. Tanítsák a politológia tanszéken azt a tevékenységét, amit 1951-től a magyarság érdekében Amerikában már, mint világpolitikát jól ismerő, öt nyelven kitűnően beszélő, az amerikai politikai legmagasabb körökkel a legszorosabb barátságban lévő ember. Volt a magyar történelemnek olyan pillanata, ez a hatvanas-hetvenes évek, amikor Wass Albert egyedül többet tett az erdélyi magyarságért, mint az akkori hivatalos Magyarország és az egész magyar politika.

Tehát nem az a cél, hogy egy Voltam és ellen-Voltamról alakuljon ki vita: egyetlen cél van, Wass Albert hiteles memoárját és visszaemlékezéseit eljuttatni a közönséghez.

(Az interjú a Kossuth Rádió Vasárnapi Újság című műsorában hangzott el. Készítette: Benkei Ildikó)